

باسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت کشور

سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور

دستورالعمل نحوه انجام مطالعات جامع طراحی شبکه آبرسانی فضای سبز شهری

شهریورماه ۱۳۸۷

دستورالعمل نحوه انجام مطالعات جامع طراحی شبکه آبرسانی فضای سبز شهری

مقدمه:

یکی از فاکتورهای اصلی در توسعه فضای سبز، استفاده بهینه از منابع آبی موجود در کشور می باشد در حال حاضر شهرهای واقع در $\frac{2}{3}$ مساحت کشور (شهرهای واقع در مناطق خشک و نیمه خشک) از محدودیت منابع آبی جهت نگهداری حداقل وسعت فضای سبز موجود رنج می برند و حتی در صورت تامین سایر، شرایط امکان توسعه مطلوب فضای سبز را نخواهند داشت و مسئله ای که در این شهرها بیشتر قابل تامل است استفاده از آب شرب برای آبیاری فضاهای سبز می باشد. در حالیکه بسیاری از این شهرها از نظر تامین آب شرب ساکنان نیز در مضیقه اند که این موضوع لزوم تسریع در امر جداسازی شبکه آب شرب از شبکه آبیاری فضای سبز را گوشزد می کند.

در این راستا پروژه مطالعه و طراحی شبکه آبرسانی فضای سبز شهری از سال ۱۳۷۹ تصویب و تاکنون ۷۷ شهر کشور (با توجه به اولویت های اعلام شده از طرف معاونین وقت امور عمرانی استانداری) توسط پژوهشکده مطالعات شهری و روستایی سازمان تحت پوشش مطالعات فوق قرار گرفته اند و در نظر است با توجه به لزوم انجام مطالعات در کلیه شهرهای کشور تا سال ۱۳۹۰، طبق بند ۳ ماده ۳ تفاهم نامه همکاری فی مابین وزارت کشور و وزارت نیرو در زمینه جداسازی سامانه های آبیاری فضای سبز از آب شرب و تامین آب فضای سبز از آب غیر شرب، که طی نامه شماره ۳۳۵۸۲/۱/۰۱ مورخ ۱۳۸۶/۷/۱۸ توسط ریاست محترم سازمان به معاونین امور عمرانی استانداریهای کل کشور ابلاغ شده است و با هدف تسریع در این کار، سایر شهرداریهای کشور نیز براساس ضوابط ابلاغی، رسماً اقدام به انجام مطالعات طرح مذکور نمایند، در این راستا دستورالعمل حاضر به منظور اجرایی نمودن مفاد دستورالعمل بررسی و تصویب طرح های پژوهشی استانداریها، شهرداریها و دهیاریهای کشور در سال ۱۳۸۷ که طی نامه شماره ۱۸۰۴۸/۱/۰۱ مورخ ۱۳۸۷/۴/۲۵ ابلاغ شده است و به منظور راهنمایی شهرداریها جهت انجام مطلوب مطالعات طرح فوق تنظیم شده است، و شهرداری ها مکلف اند براساس مفاد این دستورالعمل به شرح زیر نسبت به انجام مطالعه و طراحی شبکه آبرسانی فضای سبز شهری اقدام نمایند.

مراحل انجام کار:

۱_ اولویت بندی شهرداریهای استان جهت انجام مطالعات

دفتر فنی استانداری با در نظر گرفتن موارد زیر، نسبت به تهیه برنامه کوتاه مدت و میان مدت جهت انجام مطالعات در کلیه شهرهای استان، به نحوی که تا سال ۱۳۹۰ مطالعات در کلیه شهرهای آن استان به پایان رسیده باشد اقدام و پیشنهاد خود را به کمیته هماهنگی استانی جهت تصویب ارائه خواهند داد.

الف) شهرهایی که از لحاظ سرانه فضای سبز و ویژگی های اقلیمی (خشکی، منابع آبی) در مقایسه با سایر شهرهای استان از وضعیت نامناسب تری برخوردارند.

ب) شهرهائی که درصد بیشتری از آب مصرفی فضای سبز را از منابع آب شرب تامین می نمایند. اولویت بندی فوق پس از تصویب در کمیته اجرایی و هماهنگی استانی (موضوع بند ۲ ماده ۳ نظام نامه کمیته اجرایی و هماهنگی استانی تفاهم نامه منعقد شده با وزارت نیرو) ملاک عمل شهرداریهای استان خواهد بود که کمیته مذکور بر حسن اجرای این اولویت بندی نیز نظارت خواهد نمود و همچنین لازم است مدیر کل دفتر فنی استانداری (دبیر کمیته اجرایی و هماهنگی استانی) برنامه اولویت بندی فوق را به پژوهشکده نیز منعکس نماید.

۲_ نحوه انجام مطالعه و طراحی:

با توجه به ماهیت پروژه، شهرداریهائی که براساس اولویت بندی انجام شده ملزم به انجام مطالعات طراحی شبکه آبرسانی فضای سبز شهری می باشند (و همچنین سایر شهرداریهای علاقمند به تسریع در انجام مطالعات) در مرحله اول باید نسبت به انجام فعالیتهای زیر به عنوان پیش نیاز مطالعه و طراحی اقدام نمایند. شایان ذکر است که موارد زیر باید توسط کارشناسان فضای سبز شهرداریها و یا توسط مشاورین دارای رتبه فضای سبز انجام شود و مشاور منتخب جهت انجام پروژه مذکور در صورتی می تواند خدمات زیر را انجام دهد که واجد رتبه فضای سبز نیز باشد.

◀ تهیه بانک اطلاعات فضای سبز شهری

با عنایت به لزوم در اختیار داشتن اطلاعات کمی فضای سبز جهت انجام مطالعات فوق، لازم است اطلاعات زیر به عنوان پیش نیاز مطالعات، تهیه و به مشاور مجری مطالعات ارائه گردد.

بانک فوق حاوی اطلاعات زیر خواهد بود:

الف- ۱) مشخصات انواع فضاهای سبز شهری موجود (پارک، رفیوژ و بلوار، میدین، حاشیه سبز خیابانها، لچکیها و...) در قالب جدول شماره ۱ (پیوست)

الف_ ۲) وضعیت کمی فضاهای سبز شهری موجود:

_وسعت پارکهای شهری موجود:.....متر مربع

_وسعت انواع فضاهای سبز خیابانی:.....متر مربع (رفیوژ خیابانها و بلوارها، میدین، لچکی ها و ...)

_سرانه پارکهای عمومی شهر.....متر مربع

_سرانه کل فضای سبز شهری:.....(پارکها، خیابانها و کمربندهای سبز)

- وسعت فضای سبز نیمه عمومی (فضای سبز محوطه ای ساختمانهای دولتی و سازمانها و ادارات و ارگانهای دولتی، بیمارستانها، دانشگاهها و ...)

الف_ ۳) ارائه نقشه توسعه آتی فضای سبز:

در این قسمت لازم است شهرداری با استفاده از نقشه های مصوب، طرح جامع، طرح تفصیلی یا هادی (دارای اعتبار کافی) ضمن مکانیابی دقیق انواع فضای سبز موجود بر روی نقشه طرح تفصیلی، نسبت به تدقیق طرحهای توسعه آتی فضای سبز (حداقل توسعه ۱۰ سال آتی) و ارائه نقشه توسعه آتی فضای سبز را به همراه جدول مشخصات تقریبی (حداقل شامل مساحت انواع فضاهای سبز) پیش بینی شده جهت توسعه آتی اقدام نماید (ارائه در قالب نرم افزار Gis در اولویت می باشد) لازم به ذکر است در صورتی که تناقضی بین فضای سبز موجود و طرحهای توسعه آتی مورد نظر شهرداری بر روی نقشه طرح تفصیلی وجود داشته باشد، لازم است شهرداری با هماهنگی دفتر فنی استانداری نسبت به ارائه پیشنهادات و تصویب اصلاحات پیشنهادی توسط مراجع ذیربط اقدام نمایند. همچنین طرح توسعه پیشنهادی ارائه شده در این مرحله ملاک عمل شهرداری در توسعه فضای سبز آتی خواهد بود.

ب) شناسایی و معرفی گونه های زینتی سازگار با منطقه:

در این مرحله لازم است شهرداری با بهره گیری از کارشناسان مجرب شامل یک نفر با مدرک حداقل کارشناس ارشد اکولوژی، باغبانی یا گیاهشناسی به همراه یک نفر کارشناس مهندسی فضای سبز و یا مشاور ذیصلاح دارای رتبه فضای سبز نسبت به بررسی پوشش گیاهی موجود و شناسایی گیاهان زینتی که سازگاری خود را با شرایط منطقه طی سالیان گذشته به اثبات رسانده اند اقدام و همچنین پوشش گیاهان زینتی که امکان سازگاری با شرایط اکولوژیکی منطقه را داشته و در مناطق مشابه کاشت شده و یا در عرصه های طبیعی موجود و یا در منابع معتبر علمی معرفی شده باشند اقدام نمایند.

مهمترین شاخصه های گیاهان ذکر شده به شرح ذیل می باشد:

۱- از نظر مصرف آب جز گیاهان با نیاز آبی کم باشند.

۲- نیاز به حداقل عملیات نگهداری (از جمله هرس، مبارزه با آفات و بیماریها، ...)

۳- عدم ایجاد انواع حساسیت ها (اللویاتی)

۴- واجد جنبه های زینتی در فصول مختلف

۵- امکان تکثیر یا دسترسی آسان در منطقه

۶- سازگاری با شرایط اکولوژیکی منطقه

موارد فوق در خصوص درختان و درختچه های زینتی از اهمیت بیشتری برخوردار است. که در نهایت جدول گیاهان سازگار موجود و پیشنهادی - جدول شماره ۲ (پیوست) توسط شهرداری یا مشاور تهیه و جهت ارائه و تصویب به دفتر فنی استانداری ارائه خواهد شد.

مرحله سوم

انتخاب مشاور:

در این مرحله با توجه به برنامه مصوب و اولویت بندی انجام شده و همچنین رعایت مفاد دستورالعمل بررسی و تصویب طرح های پژوهشی استانداریها، شهرداریها و دهیاریهای کشور در سال ۱۳۸۷، شهرداریهای استان نسبت به طی مراحل قانونی انتخاب مشاور بر اساس مفاد آئین نامه اجرایی بند "ه" ماده ۲۹ قانون برگزاری مناقصات، موضوع ضوابط، موازین و معیارهای خدمات مشاوره به شماره ۸۴۱۷۸/ت/۳۴۱۶۲ مورخ ۱۳۸۵/۷/۱۶ و با رعایت نکات زیر اقدام خواهند نمود.

۱_ مطالعات فوق الزاما" باید توسط مشاورین ذیصلاح مورد تأیید معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست محترم جمهوری (سازمان مدیریت و برنامه ریزی سابق) و دارای رتبه مرتبط ترجیحاً مشاورین دارای تخصص تاسیسات آب و فاضلاب و آبیاری و زهکشی انجام شود.

۲_ شرح خدمات تیپ انجام مطالعات مذکور به پیوست می باشد (پیوست شماره ۱) و جهت ابلاغ به شهرداریها در اختیار دفاتر فنی استانداریها قرار خواهد گرفت. لازم به ذکر است دفاتر فنی استانداری می توانند با توجه به وضعیت شهرهای استان نسبت به اصلاح شرح خدمات اقدام و مراتب را به تأیید پژوهشکده مطالعات شهری و روستایی سازمان برسانند. همچنین در این مرحله، وجود یا عدم وجود کلیه اطلاعات مورد نیاز در خصوص وضعیت کمی و کیفی منابع آبی موجود، نقشه ها و اسنادی که مشاور جهت انجام مطالعات به آن نیازمند می باشد توسط دفاتر فنی استانداری ها مشخص شده و در صورت نیاز به جمع آوری اطلاعات توسط مشاور به شرح خدمات اضافه می گردد.

مرحله چهارم:

نظارت بر انجام مطالعات:

وظیفه نظارت بر حسن اجرای مطالعات فوق بر عهده کمیته اجرایی و هماهنگی استانی مفاد بند ۳ ماده ۳ کمیته اجرایی و هماهنگی استانی جداسازی سامانه های آبیاری فضای سبز از آب شرب و تامین آب فضای سبز شهری از آب غیر شرب که طی نامه شماره ۲۷۷۲۷/۱/۰۱ مورخ ۱۳۸۷/۶/۱۳ توسط ریاست محترم سازمان به معاونین امور عمرانی استانداریهای کشور ابلاغ شده است، با محوریت دفتر فنی استانداری به عنوان کارگروه تخصصی شورای پژوهشی استان (موضوع بندهای ۱-۶ ماده ۱ دستورالعمل بررسی و تصویب طرح های پژوهشی استانداریها، شهرداریها و دهیاریهای کشور در سال ۱۳۸۷) می باشد.

همچنین نظارت علمی بر انجام این مطالعات مطابق مفاد بند ۷-۱ ماده ۱ دستورالعمل مذکور بر عهده ناظر علمی که توسط شهرداری با تأیید دفتر فنی استانداری و پژوهشکده انتخاب خواهد شد، می باشد و ناظر علمی این مطالعات باید در تیم نظارت خود از تخصصهای زیر با تأیید دفتر فنی استانداری مربوطه جهت نظارت علمی بر پروژه استفاده نماید.

۱) یک نفر با مدرک حداقل کارشناسی ارشد در رشته عمران با گرایش منابع آب یا هیدرولیک

۲) یک نفر با مدرک حداقل کارشناس ارشد در رشته کشاورزی با گرایش آبیاری

۳) یک نفر کارشناس مهندسی فضای سبز یا یک نفر با مدرک حداقل کارشناسی ارشد مهندسی طراحی محیط زیست یا کارشناسی ارشد باغبانی با گرایش گیاهان زینتی که دارای سوابق علمی و اجرائی مرتبط باشند.

مدیرکل دفتر فنی استانداری به عنوان دبیر کمیته اجرایی و هماهنگی استانی موظف است نسبت به برنامه ریزی لازم جهت برگزاری منظم جلسات، بررسی و تصویب طرح ها با حضور اعضا کمیته مذکور اقدام و نتایج جلسه را به پژوهشکده مطالعات شهری و روستایی سازمان ارسال نماید.

مرحله پنجم:

تصویب مطالعات

مطالعات فوق پس از تصویب در کمیته اجرایی و هماهنگی استانی جهت تأیید نهایی به پژوهشکده مطالعات شهری و روستایی سازمان ارسال خواهد شد. پژوهشکده بعد از بررسی و تصویب نهایی نسبت به معرفی شهرداری های واجد مطالعات مصوب به دفتر هماهنگی خدمات شهری سازمان اقدام خواهد نمود. دفتر هماهنگی خدمات شهری سازمان با توجه به مبلغ تخصیص یافته به این سرفصل و همچنین سهم هر استان نسبت به کمک به اجرای طرح فوق اقدام خواهد نمود.

این دستورالعمل توسط دفتر هماهنگی خدمات شهری و پژوهشکده مطالعات شهری و روستایی سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور تهیه و ابلاغ و برای کلیه شهرداریهای کشور لازم الاجرا می باشد. نظارت بر حسن اجرای این دستورالعمل بر عهده مدیرکل دفتر فنی استانداری به عنوان دبیر کمیته اجرایی و هماهنگی استانی (موضوع بند ۳ ماده ۳ تفاهم نامه منعقد با وزارت نیرو) می باشد.

جدول شماره ۱

ردیف	پوشش گیاهی غالب	نوع فضای سبز	موقعیت جغرافیائی	مساحت	سال احداث	نحوه نگهداری			منبع تامین آب				سیستم آبیاری با درصد پوشش سطح		وضعیت فنی	
						امانی	پیمانی	چاه	آب شهری	آب خام	شیلنگ	غرقابی	شبکه آبیاری تحت فشار	دارای طرح	فاقد طرح	

جدول شماره ۲

کاربرد در فضای سبز	زمان ظهور جنبه زینتی	جنبه زینتی	میزان نیاز آبی			نوع گیاه			نام محلی	نام فارسی	نام علمی	ردیف
			زیاد	متوسط	کم	بوته / سایر	درخت	ردیف				

که سایر موارد مورد نیاز با توجه به ویژگیهای منطقه و با تأیید دفتر فنی استانداری به جدول فوق اضافه خواهد شد.

خلاصه فرآیند نحوه انجام مطالعه، نظارت و تصویب طرح های شبکه آبرسانی فضای سبز شهری

توضیح:

پرداخت اعتبار جهت انجام این مطالعات براساس مفاد دستورالعمل بررسی و تصویب طرح های پژوهشی استنادارها، شمر دارها و دبیرهای کشور در سال ۱۳۸۷ که طی نامه شماره ۱۸۰۴۸/۱/۱۰ مورخ ۱۳۸۷/۴/۲۵ ابلاغ شده است، خواهد بود.